

Høringsnotat til bekendtgørelse om folkeskolens prøver

1. Indledning

Den 9. november 2017 blev udkast til bekendtgørelse om folkeskolens prøver sendt i høring hos 56 organisationer m.v. og samtidig offentliggjort på Høringsportalen.

Af de 56 hørte organisationer mv. har 23 afgivet høringsvar inden fristens udløb den 1. december 2017 kl. 12.00. Derudover har 21 enkeltpersoner, skoler og kommuner også afgivet høringsvar. Jesper Luther og Søren Juulsgaard har afleveret 387 underskrifter fra Facebook indsamlingen ” JA TAK – til hjælpemidler via internettet for elever til afgangsprøven/eksamen”.

Danmarks Vejlederforening, Danmarks Arbejdsgiverforening, Dansk Skoleidræt, FOA, Klagenævnet for specialundervisning, LO og Rigsrevisionen har ingen bemærkninger til bekendtgørelsen.

Datatilsynet har meddelt, hvori tilsynet forbeholder sig ret til stillingtagen til eventuelle behandlinger af personoplysninger som følge af bekendtgørelsens bestemmelser i tilfælde af eventuelle klager eller lignende.

En del af høringssvarene vedrører elementer i den gældende bekendtgørelse, der ikke reguleres eller er påtænkt ændret med bekendtgørelsesudkastet, og disse er derfor ikke medtaget i høringsnotatet. Det drejer sig bl.a. om én-bedømmerordningen ved skriftlige prøver, om regler for klageadgang for skoler, bestå-kravet ved folkeskolens obligatoriske prøver, specifikke bemærkninger til de enkelte prøver, den kommende optagelsesproces til de gymnasiale ungdomsuddannelser, prøver aflagt på særlige vilkår mv. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (herefter styrelsen) tager disse bemærkninger til efterretning, men styrelsen finder ikke, at disse bemærkninger bør give anledning til at ændre i bekendtgørelsesudkastet.

Afsnit 2 indeholder et resumé af de væsentligste bemærkninger til bekendtgørelsen, som fremgår af indkommende høringsvar, samt kommentarer hertil fra styrelsen. Afsnittet er opbygget efter samme systematik som angivet i høringsbrevet.

2. De væsentligste bemærkninger til udkast til bekendtgørelsen

2.1. Generelle bemærkninger

KL, Efterskoleforeningen, Frie skolers lærerforening, Billund Kommune, Højboskolen, Stilling Skole, Bakkeskolen, Anne Marie Haubro Raalskov, Jesper Luther, Søren Juulsgaard og Kim Koch Rasmussen m.fl., finder det problematisk, at bekendtgørelsen først træder i kraft den 1. januar 2018.

Styrelsens bemærkninger

Styrelsen bestræber sig generelt på at få udstedt bekendtgørelser i god tid, og selv om det er ønskeligt, at bekendtgørelsen om folkeskolens prøver udstedes i god tid inden skoleårets begyndelse af hensyn

til planlægning af undervisningen, er dette ikke altid muligt.

2.2. Nyt bevis for folkeskolens afgangseksamen

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier og Danske SOSU-skoler foreslår, at det præciseres i bilag 3, at en elev, der ved udgangen af 10. klasse opfylder kravene til folkeskolens afgangseksamen, har ret til at få udstedt et bevis for folkeskolens afgangseksamen.

Styrelsens bemærkninger

Det fremgår af udkastets bilag 3, afsnit 2.4., at elever i 10. klasse kan forbedre karaktererne i dansk, matematik og engelsk, og dermed opfylde bestå-kravet.

2.3. Udstedelse af digitale beviser

Børne og Kulturchefforeningen støtter øget digitalisering, men udtrykker bekymring for, om implementeringen af digitale beviser kan ske allerede ved udgangen af skoleåret 2017/2018.

Institut for Menneskerettigheder henleder opmærksomheden på, at offentlige myndigheders anvendelse af personoplysninger skal behandles efter persondataloven, samt fra maj 2018 efter EU's persondataforordning.

Efterskoleforeningen undrer sig over, at der fremover skal være to forskellige beviser for elever i 9. klasse, da det vil være en større byrde for skolernes administration.

Styrelsens bemærkninger

Styrelsen for It og Læring har i efteråret 2017 offentliggjort Karakterdatabasen, hvortil skoler skal indberette karakterer (både standpunkts- og prøvekarakterer). Dette vil ske via skolernes elevadministrationssystemer. Karakterdatabasen er anmeldt til Datatilsynet i henhold til gældende bestemmelser. Af lovtekniske grunde fastsættes ikrafttrædelsestidspunktet for bestemmelsen i folkeskoleloven om udstedelse af digitale beviser i en særskilt bekendtgørelse. Det forventes fortsat, at tidspunktet for ikrafttrædelsen af dette krav vil blive fastsat således, at der skal udstedes digitale beviser med virkning fra prøveterminen maj/juni 2018.

Forskellen på 9. klassebeviset og beviset for folkeskolens afgangseksamen er titlen samt, at elevens gennemsnit i de obligatoriske prøver fremgår af afgangsbrevet. Den primære forskel er således, om eleven har bestået folkeskolens afgangseksamen. Dette er en konsekvens af aftalen om styrkede gymnasiale uddannelser fra 2016.

2.4. Præcisering af adgang til hjælpemidler via internettet

Børne og Kulturchefforeningen stiller sig uforstående over for, at det kun skal være i dansk, skriftlig fremstilling, at internettet må benyttes som fagligt hjælpemiddel. Foreningen mener, at det vil betyde ringere muligheder for elever, der skal aflægge prøve på særlige vilkår, da disse elever tilgår deres hjælpemidler via internettet.

Danmarks Private Skoler (DPS) er uenig i den påtænkte ændring i adgangen til at bruge af internettet ved prøven i matematik. DPS foreslår, at den nuværende tekst fastholdes.

Dansklærerforeningen finder, at formuleringen i bilag 1, pkt. 1.6 og bilag 2, pkt. 1.6 "som fagligt hjælpemiddel" nedtoner betydningen af internettet i prøven, graden af anvendelse af kilder samt graden af krav om dokumentation. Foreningen mener, at denne formulering vil skabe mere usikkerhed om prøvens indhold og dermed dårligere betingelser for undervisningen.

Matematiklærerforeningen finder det bekymrende, at internettet som fagligt hjælpemiddel ikke

må anvendes ved prøverne i matematik. Foreningen begrundet sin bekymring med, at mange elever arbejder i undervisningen med cloudbaserede pc'er og programmer.

Fysik- og kemilærerforeningen, Biologiforbundet oplyser, at det er nødvendigt, at eleverne ved prøven har mulighed for adgang til internettet for at kunne vise, at de kan arbejde undersøgende, tilrettelægge, udføre og drage konklusioner.

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier mener ikke, at det er den rette løsning at fjerne adgangen til internettet for at begrænse snyd, men foreslår i stedet skærpede sanktioner og nytænkning af opgavesæt, så det afspejler den daglige undervisning og ved digitale løsninger.

Danske Skoleelever finder det meget vigtigt at pointere vigtigheden i, at prøvernes indhold og form afspejler elevernes normale læringssituation. Internettet benyttes som den store vidensressource i den moderne skole, og Danske Skoleelever mener, at folkeskolens prøver skal tilpasse sig denne udvikling.

DI havde gerne set, at muligheden for adgang til internettet under prøven i skriftlig fremstilling i dansk blev fjernet. DI opfordrer til, at der skabes ensartede regler for prøver i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser, herunder i forhold til hvilke rettigheder skolen har for at kontrollere elevernes egne pc'ere. Alternativt bør skolerne pålægges at stille it-udstyr til rådighed til eksamen. Efterskoleforeningen mener, at det er et tilbageskridt, hvis internettet generelt ikke må anvendes ved prøverne, samt at det bør tilstræbes, at der er så tæt en sammenhæng mellem kravene til den daglige undervisning og prøveformen som muligt. Efterskoleforeningen har vanskeligt ved at se dette opfyldt.

Frie Skolers Lærerforening er bekymret for, at den begrænsede adgang til internettet indebærer en meget væsentlig ændring af elevernes prøvevilkår. Det er foreningens oplevelse, at begrænsningen opleves som et tilbageskridt for fagene og skolen generelt.

KL mener, at det er et skridt i den forkerte retning, at der ikke er mulighed for at tilgå internettet til prøver i andre fag end dansk, skriftlig fremstilling. KL mener endvidere, at denne præcisering særligt vil ramme dyslektiske elever, der er vant til at bruge internetbaserede hjælpemidler. KL mener i øvrigt, at når de politiske intentioner er, at it skal være en naturlig del af elevernes undervisning, skal folkeskolens prøver også afspejle dette.

KL og Skolelederforening mener, at det betyder en merudgift for skoler til indkøb af opslagsmateriale, som de ellers ville tilgå via internettet.

BFU mener, at forslaget rummer en række problematikker, som rammer eleverne og kan forstyrre og påvirke den daglige undervisning, hvis eleverne ikke må anvende fx chromebooks ved prøverne.

Danske SOSU-skoler er betænkelige ved begrænsningerne i anvendelsen af internettet som fagligt hjælpemiddel.

Pædagogisk LæringsCenterforening og Danmarks it- og medievejler forening mener, at præciseringen af brug af internettet som fagligt hjælpemiddel, er for at imødekomme snyd ved prøverne. Forening foreslår, at prøverne kunne afspejle den del af den daglige undervisning, hvor informationssøgning bruges til, at søgeresultaterne indgår i elevernes videnskonstruktion.

Landsforeningen af 10. klasseskoler i Danmark mener, at det vil sætte folkeskolens udvikling mange år tilbage, at eleverne ikke må anvende internettet som fagligt hjælpemiddel, samtidig med at mange kommuner udleverer chromebooks til eleverne, som forudsætter internetadgang.

Rebild Kommune, Vesthimmerlands Kommune, Ballerup Kommune, Holbæk Kommune og Herstedvester skole mener, at deres elever bliver utilsigtet hårdt ramt af udkastet, da elever og lærere arbejder i chromebooks, og derfor er afhængige af adgang til internettet for at få adgang til fx tekstebehandling, regneark og noter via internettet.

Mariager Fjord Kommune opfordrer til, at formuleringen ”*Internettet som fagligt hjælpemiddel ikke må anvendes under prøven revideres*”, så det vil være muligt for eleverne at tilgå de hjælpemidler, som de benytter i den daglige undervisning ved prøverne.

Danske Forlag mener, at formuleringen ”Til prøven må anvendes alle de specifikke hjælpemidler, som eleven har anvendt i den daglige undervisning” er for snæver. Formuleringen vil kunne skabe utilsigtede konsekvenser fx i situationer, hvor eleven med sit UNI-login har adgang til undervisningsmaterialer på forlagets platform, og som ikke har været anvendt i undervisningen.

Højboskolen og Stilling Skole har meget svært ved at forstå bevæggrunden for at ændre på de nuværende rammer for prøven i matematik med hjælpemidler, hvor formålet bl.a. må være elevens evne til at løse en opgave via de hjælpemidler, som de er vant til at bruge i dagligdagen.

Fællesskolen Favrdal-Fjelstrup foreslår, at den nuværende formulering ændres til ”Til prøve må anvendes alle de hjælpemidler, som eleven har anvendt i den daglige undervisning”.

Bakkeskolen mener, at udkastet giver skolens leder brede fortolkningsmuligheder, og internettet dermed vil blive brugt meget forskelligt og med stor varians i de enkelte elevers vilkår rundt om i landet. Skolen opfordrer til, at Undervisningsministeriet bliver tydeligere i præciseringen af specifikke hjælpemidler, således det ikke kan tolkes som en maskeret omskrivning af ”ikke-netbaserede” hjælpemidler. Skolen finder formuleringen ”*Internettet som fagligt hjælpemiddel ikke må anvendes i forberedelsestiden*” konflikter med at eleverne skal have specifikke hjælpemidler til rådighed, da en stor del af elevernes faglige hjælpemidler er digitale.

Ledelsen på Frederiksværk skole finder det uheldigt, at internettet ikke må anvendes som faglig hjælpemiddel ved de fleste prøver, samt at ændringen vil medføre urimelige administrative konsekvenser og ressourcemæssige udfordringer til opsyn i samtlige forberedelseslokaler på skolerne.

Jesper Stephansen og Billund kommune mener, at det er et tilbageslag for den fremtidige undervisning, hvis muligheden for adgang til internettet ved prøverne bliver fjernet.

Jesper Luther og Søren Juulsgard mener, at der med præciseringen ikke længere vil være en ønskelig sammenhæng mellem det daglige fremadrettede skolearbejde og den måde hvorpå eleverne testes.

Kim Koch Rasmussen m.fl. mener ikke, at der er tale om en præcisering, men derimod en vidtrækkende ændring. Både elever og lærere arbejder pt. med internettet som hjælpemiddel.

Styrelsens bemærkninger

For så vidt angår bemærkningerne om, at elevernes adgang til internettet begrænses, skal det bemærkes, at det i udkastet alene præciseres, at det kun er i dansk, skriftlig fremstilling, at internettet er et fagligt hjælpemiddel. Ved denne prøve vurderes eleven blandt andet i ”at gennemføre målrettet og kritisk informationsøgning samt anvende internettets muligheder bevidst og hensigtsmæssigt i relevant omfang”, jævnfør 1, pkt. 1.27 og bilag 2, pkt. 1.6 i bekendtgørelsesudkastet. Ved andre prøver kan skolens leder beslutte, at internettet kan benyttes til at tilgå tilladte hjælpemidler, som fremgår af bekendtgørelsens bilag 1 og 2. Styrelsen har fundet det nødvendigt at foretage denne præcisering, da der i tidligere prøveterminer var været tvivl om brugen af internettet som fagligt hjælpemiddel.

Denne præcisering betyder ikke, at skoler og elever ikke kan benytte internettet som distributionskanal, dvs. til at tilgå digitale hjælpemidler, anvende chromebooks mv. ved prøverne. Det er heller ikke hensigten, at præciseringen skal begrænse brugen af digitale hjælpemidler til prøven, i det omfang sådanne hjælpemidler er tilladte til den enkelte prøve. Elever, der skal aflægge prøve på særlige vilkår, vil ligeledes fortsat kunne benytte deres digitale hjælpemidler.

Set i lyset bemærkningerne i høringssvarene har styrelsen indsat et nyt stk. 2 i bekendtgørelsens § 24, hvor det bliver præciseret, at internettet ikke må anvendes til at søge efter, tilgå eller anvende hjælpemidler, herunder informationer, noter, værktøjer mv., medmindre det fremgår af fagbilag 1 og 2. Dette vil erstatte terminologien ”anvende internettet som fagligt hjælpemiddel”, som i høringssvarene har givet anledning til en række misforståelser.

Styrelsen har endvidere noteret sig, at der er stor usikkerhed om, hvornår og hvordan internettet og digitale hjælpemidler må benyttes ved prøverne. Styrelsen vil derfor iværksætte en række vejledningsinitiativer om brugen af internettet og digitale hjælpemidler.

Det er fortsat skolelederens ansvar, herunder ved tilsyn og it-foranstaltninger, at sikre, at eleverne ikke kommunikerer utilsigtet eller benytter ulovlige hjælpemidler. Det er på den baggrund vigtigt, at skolens leder informerer eleverne grundigt om såvel reglerne for brugen af internettet som konsekvenserne af snyd under prøverne. Styrelsen vil i den forbindelse vejlede skolerne i forhold til mulige tiltag, der kan sikre, at eleverne er tilstrækkeligt informeret om brugen af internettet og digitale hjælpemidler.

2.5. Obligatorisk digital afholdelse af 9.-klasseprøven i dansk, læsning og retskrivning, samt prøven i læsning og sprogbrug (del a) ved 10.-klasseprøven i dansk, skriftlig fremstilling

Børne og Kulturchefforeningen udtrykker bekymring for, om implementeringen kan ske allerede ved udgangen af skoleåret 2017/2018.

Frie skolars lærerforening opfordrer Undervisningsministeriet til at sikre, at teknikken er på højde med opgaven og at skolerne får lejlighed for at prøve det af på forhånd.

LOS - De private sociale tilbud mener, at eleverne på de specialiserede interne skoler i lighed med elever på de almindelige folkeskoler, skal have mulighed for at tilgå de selvrettende prøver via UNI-login direkte fra skolen.

Styrelsens bemærkninger

Implementeringen sker på baggrund af aftalen, som Folkeskoleforligskredsen indgik i 2014 om 12 initiativer til videreudvikling af folkeskolens prøver. Et af disse initiativer omhandler obligatorisk digital prøveafholdelse. Her er det aftalt, at flere prøver skal afholdes som digitale selvrettende prøver, og at skolens leder ikke længere kan fritage skolen for digital prøveafholdelse af kapacitetsmæssige årsager. Siden maj/juni 2016 har det været obligatorisk at afholde prøverne i biologi og geografi som digital selvrettende prøver, og i maj/juni 2017 blev det obligatorisk at afholde digitale selvrettende prøver i fysik/kemi og matematik uden hjælpemidler.

De interne skoler har ikke prøveret til at afholde folkeskolens prøver. Hvorvidt elever på interne skoler fysisk kan aflægge prøve på den interne skole, vil være op til den skoleleder, der er udpeget til at foranstalte prøveafholdelse for disse elever, at vurdere.

Bemærkninger til ændringer som ikke fremgår specifik af høringsbrevet

Dansklærerforeningen finder det stærkt betænkeligt, at formuleringen i bekendtgørelsesudkastet bilag 1, pkt. 1.6 ændres, fra at erhverve sig viden om sprog og sprogbrug til at anvende viden om sprog og sprogbrug, samt kende forskellige sætningstyper og sætningsled til at afgrænse sætninger og sætte kommaer. Endvidere bemærker foreningen, at der er en forskel i opgivelserne i henholdsvis prøveform A og B i prøven i mundtlig dansk.

Styrelsens bemærkninger

Ændringen i bilag 1, pkt. 1.6 sker for at opfylde højere grad af færdigheds- og kompetenceorienterede prøvekrav fremfor tidligere videns- og færdighedskrav, således at der bliver sammenhæng mellem Fælles Mål og folkeskolens prøver.

Antallet af opgivelser i prøveform B vil i lyset af bemærkningerne blive ændret i bekendtgørelsesudkastet, således at der ikke vil være forskel i opgivelserne mellem prøveform A og B.